

Scenariusz lekcji z wykorzystaniem narzędzi TIK

Scenariusz lekcji wykorzystuje materiały zawarte w multibooku wydawnictwa Nowa Era

Autor scenariusza: Alina Kojtych

Przedmiot: biologia

Poziom nauczania: klasa I liceum, zakres rozszerzony

Szkoła: VIII Liceum Ogólnokształcące im. Zofii Nałkowskiej w Lublinie

Temat: Powtórzenie wiadomości o budowie i funkcjach komórki.

Czas trwania: 45 min.

Cel ogólny: Powtórzenie i utrwalenie wiadomości o budowie i funkcjach organelli w komórce roślinnej i zwierzęcej.

Cele operacyjne:

Poziom wiadomości:

A. Zapamiętanie wiadomości - uczeń:

- wymienia organelle komórkowe,
- nazywa składowe części poszczególnych organelli,
- podaje funkcje organelli komórkowych,
- wylicza różnice między komórką roślinną i zwierzęcą.

B. Zrozumienie wiadomości - uczeń:

- opisuje lokalizację organelli na terenie komórki,
- wyjaśnia funkcje poszczególnych organelli.

Poziom umiejętności:

C. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych - uczeń:

- rozpoznaje na rysunkach komórki roślinne i zwierzęce oraz ich organelle,
- porównuje budowę komórki roślinnej i zwierzęcej.

D. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych - uczeń:

- określa związki między funkcjami poszczególnych organelli,
- ocenia rolę poszczególnych organelli w funkcjonowaniu komórki.

Cele wychowawcze:

- a) rozwijanie aktywnej postawy na lekcji,
- b) kształtowanie współdziałania w grupie,
- c) motywowanie do systematycznego utrwalania wiedzy i samokontroli osiąganych wyników.

Metody:

- pogadanka,
- praca z podręcznikiem,
- praktyczne

Formy:

- zespołowa,
- grupowa,
- indywidualna

Środki dydaktyczne:

- podręcznik,
- karty pracy,
- tablica interaktywna,
- platforma Wordwall,
- film z Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=TsHSW96w47Y>,
- multibook Nowej Ery, Biologia na czasie 1, M. Guzik, E. Jastrzębska.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym.
2. Kompetencje informatyczne.
3. Umiejętność uczenia się.
4. Kompetencje społeczne i obywatelskie.

I. Faza przygotowawcza

1. Nauczyciel sprawdza listę obecności, przedstawia temat i cele lekcji uczniom, krótko informuje o przebiegu lekcji i formach pracy. Przedstawia zasady oceny pracy uczniów: zostaną ocenione karty pracy oraz indywidualna praca uczniów rozwiązujących zadania na tablicy interaktywnej.
2. Uczniowie zapisują temat lekcji.
3. Nauczyciel wyświetla film „Komórka – fabryka białek” z multibooka Nowej Ery lub film Komórka - podstawowa jednostka życia z kanału Pi-stacja, link: <https://www.youtube.com/watch?v=TsHSW96w47Y> w celu przypomnienia najważniejszych informacji o budowie i funkcjach organelli komórkowych.
4. Uczniowie dzielą się na czteroosobowe grupy i zapoznają z instrukcją na kartach pracy, wypełniają część informacyjną na karcie.

Instrukcja :

1. W grupach, wykorzystując własną wiedzę oraz informacje z podręcznika, zeszytu i kart pracy rozwiązujecie zadania na karcie pracy – czas pracy 15 minut.
2. Osoby z poszczególnych grup, które zgłoszą się jako pierwsze rozwiązują zadania na tablicy interaktywnej.
3. W trakcie rozwiązywania zadań na tablicy poprawiacie popełnione błędy i uzupełniacie brakujące informacje.
4. Po lekcji zostaną ocenione karty pracy jako wasza wspólna praca oraz indywidualna praca osób rozwiązujących zadania na tablicy.

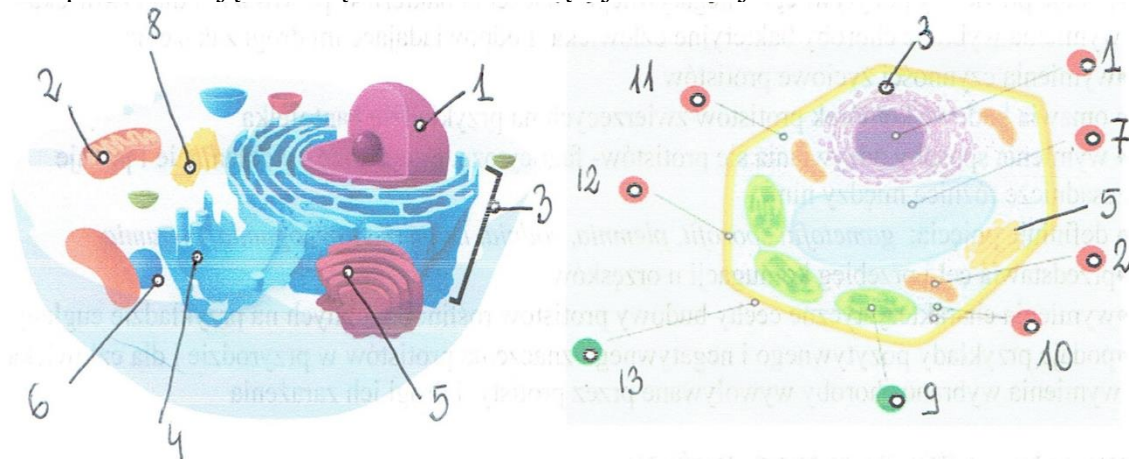
II. Faza realizacyjna (25 min.)

1. Uczniowie rozwiązują zadania na kartach pracy, pracując korzystając z podręcznika Biologia na czasie 1, zakres rozszerzony, M. Guzik, R. Kozik, wydawnictwo Nowa Era, str.82-83, 86-120 oraz 136-140 oraz zeszytu.

Nauczyciel kontroluje pracę grup, zwraca uwagę na pracę zespołową, podkreśla, że ważne jest, aby każdy członek grupy zrozumiał udzielane odpowiedzi.

Zadanie 1 (4pkt)

Rysunki przedstawiają budowę komórki zwierzęcej i roślinnej.

rysunek A

rysunek B

a) Uzupełnij rysunek - podaj nazwy poszczególnych organelli oznaczonych cyframi (cyfry na obu rysunkach oznaczają te same organelle).

1.....	7.....
2.....	8.....
3.....	9.....
4.....	10.....
5.....	11.....
6.....	12.....
	13.....

b) Rozpoznaj, na którym rysunku znajduje się komórka roślinna, a na którym zwierzęca, odpowiedź uzasadnij.....

Zadanie 1 - odpowiedzi

a) Uzupełnij rysunek - podaj nazwy poszczególnych organelli oznaczonych cyframi (cyfry na obu rysunkach oznaczają te same organelle)

1. jądro komórkowe	7.wakuola
2.mitochondrium	8. centriole
3. siateczka śródplazmatyczna szorstka	9.chloroplast
4.siateczka śródplazmatyczna gładka	10.rybosomy
5. aparat Golgiego	11.cytosol
6. lizosom	12.błona komórkowa
	13.ściana komórkowa

b) Rozpoznaj, na którym rysunku znajduje się komórka roślinna, a na którym zwierzęca, odpowiedź uzasadnij:

- A- komórka zwierzęca- świadczy o tym obecność centrioli i lizosomów
 B- komórka roślinna – posiada ścianę komórkową, chloroplasty i wakuolę

Zadanie 2 (3 pkt)

Dopasuj do nazw struktur oznaczonych literami opisy ich budowy i funkcji oznaczone cyframi:

A. rybosomy	E. siateczka śródplazmatyczna .....
B. błona komórkowa.....	F. aparat Golgiego .....
C. cytosol	G. mitochondrium .....
D. jądro komórkowe	H. wakuola .....

1. Jest centrum energetycznym komórki, zachodzi w nim synteza ATP.
2. Ma postać pęcherzyka, który reguluje turgor (uwodnienie) komórki.
3. System cienkich kanalików występujących w całej komórce, uczestniczy w syntezie oraz transporcie białek i lipidów.
4. Składają się z dwóch podjednostek i odpowiadają za syntezę białek.
5. Stos spłaszczonych pęcherzy i drobnych pęcherzyków, odpowiada za modyfikację białek.
6. Galaretowata substancja, która wypełnia komórkę.
7. Oddziela wnętrze komórki od otoczenia i transportuje substancje do wnętrza i na zewnątrz komórki.
8. Kieruje metabolizmem komórki, ponieważ znajduje się w nim DNA.

Zadanie 2 - odpowiedzi

Dopasuj do nazw struktur oznaczonych literami opisy ich budowy i funkcji oznaczone cyframi:

A. rybosomy .....4.....	E. siateczka śródplazmatyczna .....3.....
B. błona komórkowa.....7.....	F. aparat Golgiego .....5.....
C. cytozol .....6.....	G. mitochondrium .....1.....
D. jądro komórkowe .....8.....	H. wakuola .....2.....

Zadanie 3 (2 pkt)

Uzupełnij tekst dotyczący budowy błony cytoplazmatycznej **wykreślając nieprawidłowe określenia:**

1. Błona cytoplazmatyczna zbudowana jest z białek i *fosfolipidów/węglowodanów/kwasów nukleinowych*.
2. Fosfolipidy tworzą w niej dwie warstwy zwrócone hydrofilowymi *ogonami/głowami/kwasami* na zewnątrz.
3. Błona jest *asymetryczna/półprzepuszczalna/selektywna*, ponieważ przepuszcza tylko niektóre związki.
4. Białka, które przechodzą przez obie warstwy błony to białka *transbłonowe/integralne/powierzchniowe*.
5. Organelle otoczone dwiema błonami to *jądro komórkowe/wakuola/peroksysom, mitochondria* i plastydy

Zadanie 3 - odpowiedzi

Uzupełnij tekst dotyczący budowy błony cytoplazmatycznej **wykreślając nieprawidłowe określenia:**

1. Błona cytoplazmatyczna zbudowana jest z białek i *fosfolipidów/węglowodanów/kwasów nukleinowych*.
2. Fosfolipidy tworzą w niej dwie warstwy zwrócone hydrofilowymi *ogonami/głowami/kwasami* na zewnątrz.
3. Błona jest *asymetryczna/półprzepuszczalna/selektywna*, ponieważ przepuszcza tylko niektóre związki.
4. Białka, które przechodzą przez obie warstwy błony to białka *transbłonowe/integralne/powierzchniowe*.
5. Organelle otoczone dwiema błonami to *jądro komórkowe/wakuola/peroksysom, mitochondria* i plastydy

Zadanie 4 (3pkt)

Przyporządkuj wymienione informacje oznaczone cyframi do poszczególnych grup oznaczonych literami:

1. wewnętrzna błona tworzy tylakoidy	8. brak go w komórkach zwierzęcych
2. steruje metabolizmem komórki	9. otacza je podwójna błona
3. odpowiada za syntezę cukrów	10. zawiera chromatynę
4. jest centrum energetycznym komórki	11. występuje w nim DNA
5. odpowiada za procesy dziedziczenia	12. wewnątrz wypełnia stroma
6. zachodzi w nim utlenianie cukrów	13. wewnątrz wypełnia matriks
7. wewnętrzna błona tworzy grzebień	14. w jego otoczkę występują pory

A – cechy chloroplastu .....

B – cechy mitochondrium .....

- C – cechy jądra komórkowego .....
 D – cechy wspólne organelli .....

Zadanie 4 – odpowiedzi

- A – cechy chloroplastu .....1...3...8.....12.....
 B – cechy mitochondrium .....4...6...7.....13.....
 C – cechy jądra komórkowego .....2...5...10.....14.....
 D – cechy wspólne organelli .....9...11.....

2. Chętni uczniowie z poszczególnych grup rozwiązują zadania z karty pracy na tablicy interaktywnej, pozostali członkowie grupy sprawdzają poprawność udzielonych odpowiedzi na kartach pracy, korygują błędy.

III. Podsumowanie lekcji

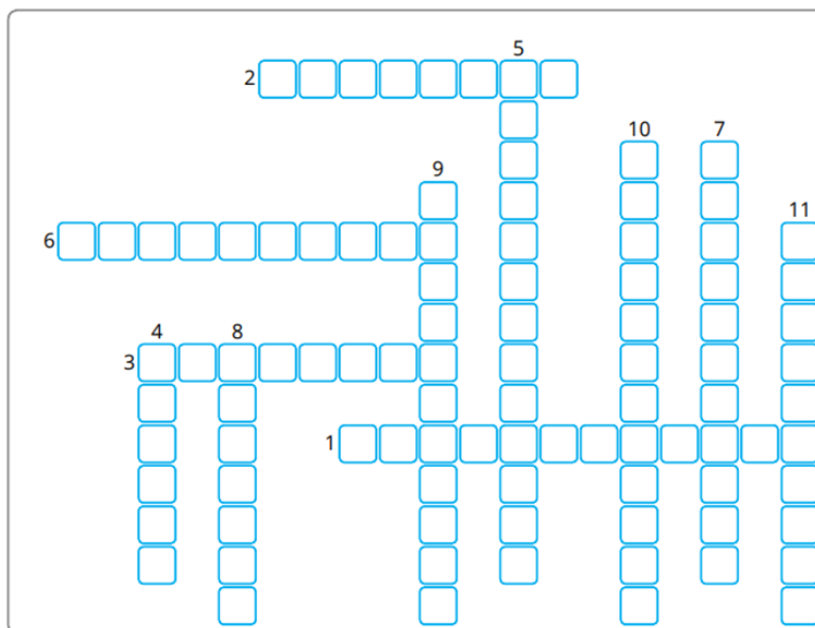
1. Uczniowie w grupach rozwiązują krzyżówkę, a następnie reprezentanci grup wpisują hasła do krzyżówki udostępnionej na tablicy.

Krzyżówka: <https://wordwall.net/pl/resource/27232636>

Krzyżówka - Organelle Komórkowe

Data: _____

Nazwa: _____

Poziomy

1. Plastydy, w których zachodzi fotosynteza (12)
2. Ich zadaniem jest synteza białek (8)
3. Aparat składający się ze spłaszczonych woreczków (8)
6. Pofałdowania w błonie wewnętrznej mitochondriów (10)

Pionowy

4. Siateczka śródplazmatyczna odpowiedzialna za syntezę lipidów (6)
5. Zachodzą w nim główne etapy oddychania tlenowego (13)
7. Pęcherzyki odpowiedzialne za rozkład toksycznych nadtlenuków (11)
8. Niewielki pęcherzyk wypełniony enzymami trawiennymi rozkładające cząsteczki w komórkach zwierzęcych (7)
9. Bezbarwne plastydy (11)
10. Plastydy nadające barwę kwiatom i owocom (12)
11. Barwniki zawarte w wakuoli, zmieniają barwę pod wpływem pH (10)

Krzyżówka - odpowiedzi

1. chloroplasty	6- grzebienie
2. rybosomy	7- peroksysomy
3. Golgiego	8 - lizosom
4. gładka	9- leukoplasty
5. mitochondrium	10- chromoplasty
	11- antocyjany

2. Nauczyciel krótko podsumowuje pracę uczniów, dziękuje im za zaangażowanie, przypomina o roli systematycznego powtarzania zdobytych wiadomości oraz umiejętności samooceny.

IV. Praca domowa

Obowiązkowa:

We wszystkich komórkach organizmu człowieka możemy zaobserwować te same organelle. Jednak ich ilość i rozmieszczenie zależy od funkcji pełnionych przez daną komórkę. Dla przykładu w komórkach trzustki występuje silnie rozwinięte retikulum szorstkie i liczne aparaty Golgiego, natomiast we włóknach mięśnia szkieletowego obserwujemy tysiące mitochondriów.

Na podstawie tekstu uzasadnij, że budowa komórki zależy od pełnionych funkcji.

Podaj inny przykład komórek, w których będą licznie występowały mitochondria.

Odpowiedź:

Komórki trzustki wytwarzają enzymy trawienne/hormony, które są białkami syntetyzowanymi na rybosomach siateczki śródplazmatycznej szorstkiej, dlatego jest ona w tych komórkach silnie rozbudowana.

We włóknach mięśnia szkieletowego występują liczne mitochondria, ponieważ jest w nich uwalniana energia niezbędna do skurczu mięśnia

Inny przykład komórki, w której są liczne mitochondria to neuron.

Dla chętnych:

Odpowiedz na 4 wybrane pytania dotyczące budowy komórki, umieszczone na kole fortuny na platformie Wordwall . Link do zadania zostanie przesłany w wiadomości dostępnej w dzienniku elektronicznym. Zaloguj się za pomocą imienia i pierwszej litery nazwiska. Odpowiedzi udziel w zeszycie.

Zadanie 1

<https://wordwall.net/pl/resource/51887884>

<https://wordwall.net/pl/resource/52189486>

Zadanie 2

<https://wordwall.net/pl/resource/51888104>

Zadanie 3

<https://wordwall.net/pl/resource/51888682>

Zadanie 4

<https://wordwall.net/pl/resource/52190197>

Koło fortuny

<https://wordwall.net/pl/resource/30685701>

Karta pracy ucznia

Karta pracy – powtórzenie wiadomości o budowie i funkcjach organelli komórkowych.

Skład grupy:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

Osoba wypełniająca kartę pracy .....

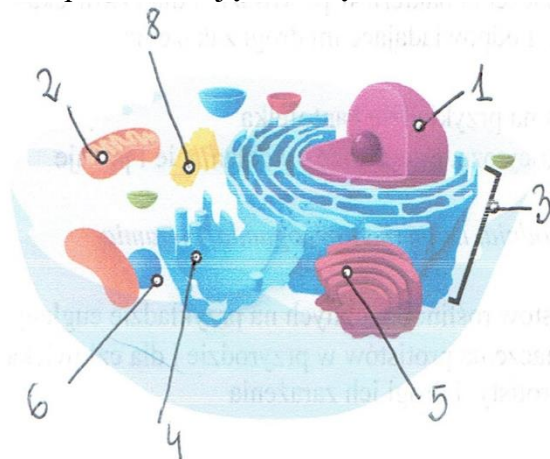
Osoby rozwiązujące zadania na tablicy .....

Instrukcja :

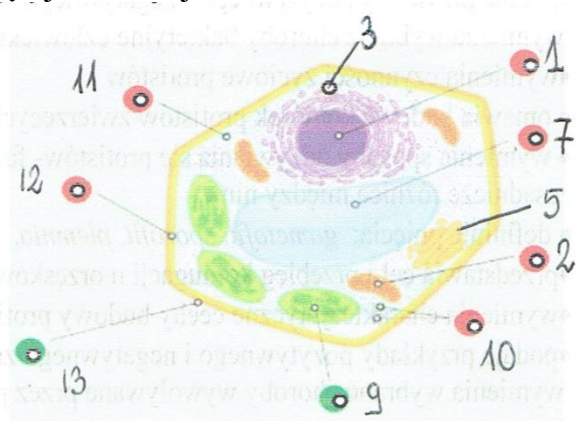
1. W grupach, wykorzystując własną wiedzę oraz informacje z podręcznika, zeszytu i kart pracy rozwiążecie zadania na karcie pracy – czas pracy 15 minut.
2. Osoby z poszczególnych grup, które zgłoszą się jako pierwsze rozwiązują zadania na tablicy interaktywnej.
3. W trakcie rozwiązywania zadań na tablicy poprawiacie popełnione błędy i uzupełniacie brakujące informacje.
4. Po lekcji zostaną ocenione karty pracy jako wasza wspólna praca oraz indywidualna praca osób rozwiązujących zadania na tablicy.

Zadanie 1(4pkt)

Rysunki przedstawiają budowę komórki zwierzęcej i roślinnej.

rysunek A

rysunek B

a) Uzupełnij rysunek - podaj nazwy poszczególnych organelli oznaczonych cyframi (cyfry na obu rysunkach oznaczają te same organelle)

1.....	7.....
2.....	8.....
3.....	9.....
4.....	10.....
5.....	11.....
6.....	12.....
	13.....

b) Rozpoznaj, na którym rysunku znajduje się komórka roślinna, a na którym zwierzęca, odpowiedź uzasadnij.....

Zadanie 2 (3 pkt)

Dopasuj do nazw struktur oznaczonych literami opisy ich budowy i funkcji oznaczone cyframi:

A. rybosomy	E. siateczka śródplazmatyczna .....
B. błona komórkowa.....	F. aparat Golgiego .....
C. cytozol	G. mitochondrium .....
D. jądro komórkowe	H. wakuola .....

1. Jest centrum energetycznym komórki, zachodzi w nim synteza ATP.
2. Ma postać pęcherzyka, który reguluje turgor (uwodnienie) komórki.
3. System cienkich kanalików występujących w całej komórce, uczestniczy w syntezie oraz transporcie białek i lipidów.
4. Składają się z dwóch podjednostek i odpowiadają za syntezę białek.
5. Stos spłaszczonych pęcherzy i drobnych pęcherzyków, odpowiada za modyfikacje białek.
6. Galaretowata substancja, która wypełnia komórkę.
7. Oddziela wnętrze komórki od otoczenia i transportuje substancje do wnętrza i na zewnątrz komórki.
8. Kieruje metabolizmem komórki, ponieważ znajduje się w nim DNA.

Zadanie 3 (2 pkt)

Uzupełnij tekst dotyczący budowy błony cytoplazmatycznej **wykreślając nieprawidłowe określenia:**

6. Błona cytoplazmatyczna zbudowana jest z białek i *fosfolipidów/węglowodanów/kwasów nukleinowych*.
7. Fosfolipidy tworzą w niej dwie warstwy zwrócone hydrofilowymi *ogonami/głowami /kwasami* na zewnątrz.
8. Błona jest *asymetryczna/półprzepuszczalna/selektywna*, ponieważ przepuszcza tylko niektóre związki.
9. Białka, które przechodzą przez obie warstwy błony to białka *transbłonowe/integralne/powierzchniowe*.
10. Organelle otoczone dwiema błonami to *jądro komórkowe/ wakuola/peroksysom, mitochondria* i plastydy

Zadanie 4 (3pkt)

Przyporządkuj wymienione informacje oznaczone cyframi do poszczególnych grup oznaczonych literami:

1. wewnętrzna błona tworzy tylakoidy	8.brak go w komórkach zwierzęcych
2. steruje metabolizmem komórki	9. otacza je podwójna błona
3. odpowiada za syntezę cukrów	10. zawiera chromatynę
4. jest centrum energetycznym komórki	11. występuje w nim DNA
5. odpowiada za procesy dziedziczenia	12. wnętrze wypełnia stroma
6. zachodzi w nim utlenianie cukrów	13. wnętrze wypełnia matriks
7. wewnętrzna błona tworzy grzebień	14. w jego otoczce występują pory

- A – cechy chloroplastu .....
- B – cechy mitochondrium .....
- C – cechy jądra komórkowego .....
- D – cechy wspólne organelli .....